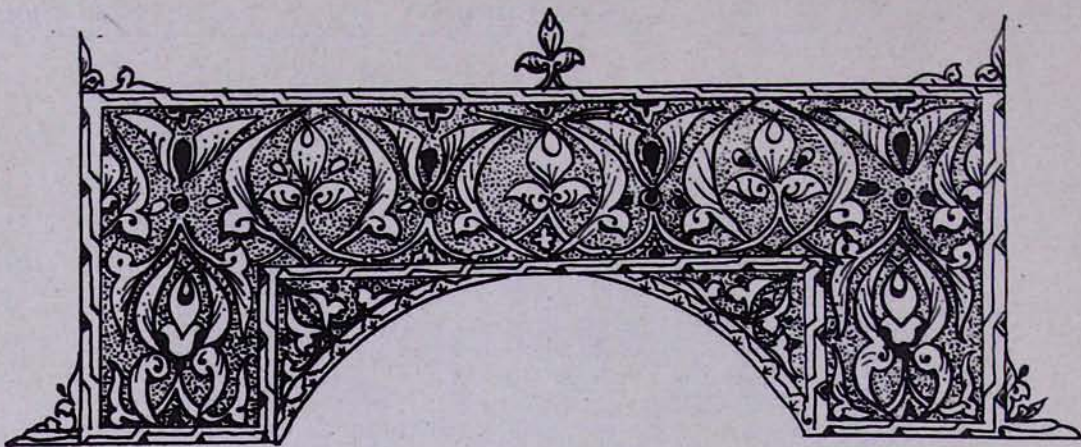




ՔԱՐՈՋ

«Եկ կեր ուրախութեամբ զհաց քո, և արբ սրտիւ զուարճացելով զգինի քո. զի արդէն իսկ հաճեցաւ Աստուած ի գործս քո» (Ժող. Թ 7) :

«Եկ, կեր ուրախութեամբ քո հացը և խմիր զվարճալի սրտով քո գինին, որովհետեւ Աստուած արդէն իսկ հաճախություն տվեց քո գործերին»:

Սիրելի բարեպաշտ ժողովուրդ, գրեթե հինգ և կես դար էր անհրաժեշտ, որպեսզի հայ ժողովրդի համար կրկին հնչեր աստվածաշնչական բաղձալի այս ավետիսը:

Կիլիկյան թագավորության անկումից մինչև 1920 թ. նոյեմբեր 29-ի լույս առավոտը հայ ժողովրդին վիճակված էր անցնել դառն փորձությունների, կենաց և մահու մաքառումների և հերոսացման մի նոր շրջան:

Հաճախ հայ կյանքում այսպես է եղել: Երբ Արծիվն հայոց, հաղթահարելով իր վրա ճնշող օտար ուժերը, թևերը տարածած ձըգտել է հառնել և վեր բարձրանալ, ճիշտ այդ պահին հենց «հարևան» կոչված թշնամու նետը խոցել է նրան:

Խաներ ու շահեր, սուլթաններ, բեգեր ու երիտթուրքեր մեկը մյուսից վայրագ, մեկը մյուսից անարգ, արնախում, մահաափյուռ խորջակի նման անցել են հայոց երկրով՝ իրենց սմբակների տակ թողնելով մահ ու ավեր, գաղթ ու հալածանք:

Ու մռայլվել է երկինքն հայոց աշխարհի: Սև ու մուգ ամպերից հեղեղի նման թափվել են կրակ ու արյուն, ողբ ու աղաղակ, արցունք, հառաչանք:

Հայոց քարն ու գիրը, ոգին ու Եկեղեցին անցան հնոցով դաժան:

Բայց հայը գիտեր պատմության դասից, որ կարելի է ապրել մեռնելով, բայց ոչ մահանալ, տիգախոց վերքից արյան փոխարեն կյանքի սեր հորդել, արնաքամ մարմնում կրել հոգի վեհ և անխոցելի, որ ապրի հավերժ ոգին հայ կյանքի: Ով ականջ ունի, բլթակ հավատո հայոց պատմության, նա կհաստատի մտքով անվարան, որ Եկեղեցին է եղել հայկապան ազգի անմեռ այդ ոգին: Եվ ո՞վ կուրանա, որ եղել է նա ծնող մի բարի, սրբություն սրբոց ամեն մի հայի, անառիկ ամրոց: Այո, նա եղել է, և հավերժ կմնա զգաստությանց մայր, որ զարդարում է իր զավակների կյանքի ուղին անմահության անանց փառքով:

Եվ քառուղիներում փորձությունների, զգաստ հավատքի հայացքն իր ուղղած հեռվում առկայծող փրկության լույսին՝ հայը ճանաչեց խորհուրդն ու ուղին իր լինելության: Ու հայ մայր, պարզնեց ազգին խորագետ դեսպան Իսրայել Օրի, իր ժողովրդի տառապանքներից իմաստնացած լուսամիտ հայրապետ Սիմեոն Երևանցի, վեհախորոխ Ջուղայեցի Հակոբ կաթողիկոս, Մեսրոպ Թադիայան՝ ուղեցույց անձեր հայոց փրկության: Աղավնիներն այդ ավետաբեր իջան

աշխարհի Եվրոպա կոչված խորթ տանիքներին, սակայն չունեցան ոչ ոք ունենդիր և ոչ մի տեղից տուն չբերեցին ճյուղը ձիթենյաց: Բայց դեգերումներն այդ բացահայտեցին ու հաստատեցին, որ կա փրկություն հայոց աշխարհի ու այն պիտի գա հյուսիսից սփռվող լույսի թևերով:

Բայց ավաղ, սիրելի հայորդիներ, հեռու էր դեռ ժամը փրկության:

1915 թվական... Երիտթուրքերը պատմության բեմ ելան սոված գայլերի իրենց ունակով: Հոշոտվեց ժողովուրդն հայոց: Մեկ ու կես միլիոն ձայների հառաչ մնաց օդում կախ, որ պիտի հնչեր, ուժգին թափով վրեժի կոչեր, Սարդարապատում հրաշագործներ, հայ պինդորների շուրթերին անմեռ դառնար վասն ապատության և արդարության քայլերգ հաղթական: Եվ ո՞վ է լսել երբևէ, որ խավարը կովի լույսի դեմ և հաղթի նրան, որքան էլ լույսն այդ լինի թույլ, նվաղ:

Սարդարապատով, Ղարաքիլիսայով ու Բաշ Ապարանով ձեռք բերված երկամյա անկախությունը վերստին վտանգվեց 1920 թ. Ալեքսանդրապոլի դաշնագրով, որը ոչ այլ ինչ էր, քան մահագիր: Բայց, բյուր փառք ամենակալ Աստծուն, որ այն չդարձավ հայի բնաջնջման վավերագիր: Օգնության հասած ռուս ժողովրդի հաղթական բազուկը պատռեց ամոթալի դաշնագիրն այդ, դադարեցրեց արյան հոսքը Սարդարապատի և շեփորեց բերկրալի ավետիսը աստվածաշնչական. «Եկ, կեր ուրախությամբ քո հացը և խմիր զվարճալի սրտով քո գինին, որովհետև Աստված արդեն իսկ հավանություն տվեց քո գործերին»:

Ու երկարաձիգ դարերի կուսական երկունքով ծնեց ժողովուրդն հայոց հրաշք մի մանուկ՝ երկիր Հայաստան, որի ստեղծագործ մեկ օրը համարժեք պիտի դառնար նրա ապրած մեկ տարվան, նվաճումների տարին՝ ողջ դարի:

Հայոց պատմության նորաբաց գրքի առաջին էջում ոսկե տառերով արձանագրվեց նույնքեր 29-ը՝ իբրև ազգային վերածննդի նվիրական մեծ օր: Նույնքերով փոխվեց մեր ժողովրդի մարտնչումների երանգն ու ուղին:

Ընդամենը վեց և կես տասնամյակ, պատմության դարամատյանից վերցված չնչին մի հատված: Բայց պիտի հասցնեն հայ ժողովուրդը հրաշքներ գործել, իրենից խլվածը կրկին ետ բերել, ավերակների և մոխիրների տակ հևացող կայծից նոր, հզոր կյանքի իր ջահը վառել: Եվ հայրենիքը մեր նորածին, ծաղկեց, ծիրանի հագավ ու գեղեցկացավ իր հրաշագեղ, լույս Երևանով, սուրբ

տաճար դարձած Մատենադարանով, աստղերի հետ խոսող մեր Բյուրականով, տաղանդներ կերտող ակադեմիայով, համալսարանով: Դարերի բովում կուտակված արժեքները մեր, կյանքի ակնթարթ տևողության մեջ, իրենց անպուգական կատարելությամբ և ամբողջականությամբ մարմին առան նորօրյա Հայաստանի հանձարեղ պավակների մեջ. Սևակով՝ գրականություն, Սարյանով՝ նկարչություն, Խաչատրյանով՝ երաժշտություն, Թամանյանով՝ ճարտարապետություն, և ի գլուխ այս ամենի Հայոց Հայրապետով՝ կենսարար հավատք և ազգասեր ոգի:

Նորհրդային ժողովուրդների անխախտ բարեկամությամբ պորացած ազգս հայոց, քայլեց գիտության ու տեխնիկայի, տնտեսության, մշակույթի նորաբաց պողոտաներով և դարձավ «հույսի և լույսի» հզոր հայրենիք՝ խրոխտ, անվեհեր:

Սիածնաէջ խնկաբույր կամարների տակ Հայաստանյայց Եկեղեցին և հոտն հայոց սրբական այս պահին, սիրելի հավատացյալներ, զանգերի վվարթ ղողանջով և ի խորոց սրտի ողջունում է նույնքերյան կենսափինդ արշալույսը: Հիրավի, ինչպե՞ս սանձել ուրախությունը մեր հպարտաշիթ, երբ Հայ Եկեղեցին այսօր ապատված իր ժողովրդի սգո ու տառապանքների դարավոր մշուշից՝ նոր օրհնություն է բաշխում իր զավակներին, որ ի Հայաստան և ի սփյուռս աշխարհի:

Այսօր, սիրելի հավատացյալներ, վերածնված հայրենիքի անխառն ուրախությունն է ապրում նաև սփյուռքի ամեն մի հայորդի: Հայրենիքի լույս պատկերը իրենց հոգում և նրա պայծառ ապագայի վառ հավատքով շերմացած, նրանք մղում են իրենց ազգային գոյապայքարը աշխարհի տարբեր մասերում: Մենք վստահ ենք, որ գեղեցիկ մի օր հայը պիտի վերադառնա ու ամբողջանա Մայր Հայրենիքում:

Եվ այս հավատքով ու բարի հույսով գոհաբանության այս նվիրական պահին եկեք, սիրելի հավատացյալներ, միասիրտ և միահոգի վերառաքենք առ Աստված հինավուրց, հոգեբուխ մի աղոթք՝ «հրաշափառ Աստված և միշտ բարեխնամող, որ լառաջ գիտութեամբ զփրկութիւն Հայաստանեայց սկզբնաւորեալ...» անսասան ու անվրդով պահիր հայրապետությունը և հանրապետությունը ազգիս հայոց: Օրհնիր, սիրո ու խաղաղության մեջ պահիր արևելյան, արևմտյան, հյուսիսային, հարավային կողմն աշխարհիս և բնակյալ ժողովուրդս ի նոցա. այժմ և միշտ և հավիտյանս. ամեն:

ԳԱՐԵԳԻՆ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ՆԵՐՍԻՍՅԱՆ